[1] С предписанието си № 3071 от 23 април 1925 г. до окръжните управители министърът на вътрешните работи Ив.Русев ги задължава да наредят на администрацията (околийски началници) да разясняват пред земеделци и комунисти, че атентата на 16 април 1925 г. е предателско, позорно за народа злодеяние.

№ 165

Донесение от Варненския окръжен управител до МВРНЗ за промяна в политическите настроения на гражданите след атентата от 16 април 1925 г.

7 август 1925 г.

Варненско
Окръжно управление
№ 5667
.VIII. 1925 г.

До Министерството на
вътрешните работи и
народното здраве
(отд. Администт. – Изборно)

На №№ 3071 и 5972 т.г.

Тайно

Донасям в Министерството на вътрешните работи в отговор на предписанията под насрещните №№, че в гр. Варна и Провадия, а особено в селата на Варненски окръг след 16. IV. т.г. се забелязва една чувствителна промяна в политическите настроения на гражданите в благоприятния смисъл.

Осъждайки остро авторите и подбудителите на атентата в църквата „Св.Неделя", гражданството масово напуща единофронтовските си водачи и изявява и желание да постъпи в редовете на управляващата партия Демократически сговор и в другите легални партии, а една част се въздържа, заставайки на почвата на безпартийност.

В гр. Варна от сведенията, с които мога да разполагам, може да се направи заключение, че досегашни комунисти и дружбаши постъпват в по-голям брой в Националлиберална партия (макар разделена напоследък на две крила), гдето не държат много на минало и почтеност, после в Демократическата партия и Демократическия сговор.

Партията на Демократическия сговор се въздържа в приемане на такива членове, което ѝ създава повече авторитет, но от друга страна не може да не се признае, че тя би имала още по-голям кредит и би се усилила до степен на подавляюше болшинство по отношение на всички останали легални партии, ако на недоразуменията в средите ѝ[1] се тури час по-скоро край и то в благоприятен смисъл.

В селата на Варненска околия, които след 16. IV. т.г. бяха посетени почти всички от оратори на града и бяха обяснени много добре последните събития, там Демократическият сговор има много голям успех и може с положителност да се каже, че хората на единния фронт и на умерените течения на БЗНС минават масово в редовете на Демократическия сговор, а много малко в останалите легални партии.

В гр. Провадия Демократически сговор, поради борбите за надмощие на двете крила, които продължават от две години, след последната анкета е съвър-

шено разнебитен в партийно отношение. Поради тия недоразумения и вражди безспорно печелят останалите партии, особено Националliбералната партия (макар и раздробена на две крила), които при сдушеност и единодушие в Демократическия сговор не биха имали никакви успехи.

В селата на Провадийската околия положението е по-благоприятно за Демократическия сговор и там също се забелязва чувствително засилване с членовете от БЗНСъюз и бивши комунисти, а някъде и от крилото на Драгиева, което в тая околия има още доста свои съмишленици.

За повдигане авторитета и кредита на управляващата партия в тая околия не по-малко е повлияло усилието на властта в борбите ѝ с разбойническата банда на Курдоолу, която вселила ужас в северната половина на околията. Арестуването на всички ятаци, убиването на по-голямата част от разбойниците на тая банда, а напоследък и на самия Курдоолу и другаря му Георги Пенев в Шуменско[2], повдигна духа на населението и сега има извънредно добри условия за работа в този край, благоприятни за властта и за управляващата партия.[...][3]

Окръжен управител (не се чете)

АМВР, об.д. 9906, л. 85–87. Оригинал. Машинопис.

---

[1] Още в края на 1923 г. и особено през 1924 г. от Демократическия сговор, включващ Народния сговор, Демократическата партия, Радикалната партия и Обединената народнопрогресивна партия, излизат повечето членове от Демократическата и Радикалната партия, които възстановяват самостоятелното си партийно съществуване. Между политическите сили, останали в Сговора, не стихват идейни борби. Много от партийните дейци, които подкрепят преврата на 9 юни 1923 г. и свалянето на правителството на Ал. Стамболийски, след проведените през ноември 1923 г. парламентарни избори, смятат, че мисията на правителството на Ал. Цанков е изпълнена и е време да се състави конституционен кабинет.

[2] Малката нелегална чета на Апостол Курдоолу започва да действува във Варненско и Провадийско в края на 1924 г. без никакви политически задачи. В началото на 1925 г. обаче ОК на БКП във Варна успява да се свърже с четата, като изпраща в нея няколко нелегални комунисти. Чрез тях е постигнато съгласието на Курдоолу и четата е превърната в политическа. Тя се попълва с повече от 10 нелегални комунисти и земеделци. Четата провежда няколко бойни и политически акции, напада влак с войници. Четата на Ап. Курдоолу е разбита на 10 април 1925 г. в край на с. Тюркарнаудлар (сега Белоградец), Шуменско. Курдоолу и четникът Г. Пенев успяват да се укрият в една кюмюрджийница край с. Чанакчелар (сега не съществува,цялата население се е изселило), Новопазарско, но са предадени от собственика и заклани, докато спят. *(Д. Мичев Четническото движение в България. 1924–1925. С., 1964, с. 177–181, 183–184)*

[3] Следват разсъждение за необходимостта от единство на „крила“ в Демократическия сговор, за да въведе ред в страната.